

BIBLICUM ŚLĄSKIE
V EDYCJA
KSIĘGA PSALMÓW – TEOLOGIA I EGZEGEZA

WYKŁAD 19

TEOLOGIA

PSAŁTERZ HEBRAJSKI - CZŁOWIEK W DIALOGU Z BOGIEM

7. CHWAŁA BOŻA CHLUBĄ IZRAELA (cz.2)

Pieśń wdzięczności psalmisty zwrócona ku Jahwe nie jest relacją postronnego obserwatora. Wobec pogańskiego świata Izrael stanowi jedno ze swym Bogiem. Chwała otaczająca Jahwe jest również chwałą Izraela.

Rozraduje się sprawiedliwy w Jahwe
i będzie szukał u Niego schronienia
i będą się chlubić wszyscy prawego serca (Ps 64, 11).

Jest to zawsze radość religijna, płynąca z poczucia ocalenia (Ps 30, 2; 35, 19; 58, 11; 89, 43; 107, 42.), radość, która pozwala zapomnieć o goryczy klęski i zawodu (Ps 35, 26; 70,5; 109,28.)

Hymny uwielbienia Boga są wyrazem entuzjazmu psalmistów. Chcą oni dzielić się własną radością z innymi; stąd częste użycie trybu zachęcającego (cohortativus) w pierwszej osobie: „Będę śpiewał, chcę wielbić, wielbij duszo moja!” Często psalmista wzywa całą wspólnotę, aby włączyła się w jego hymn:

Głosiłem sprawiedliwość w wielkim zgromadzeniu,
oto nie zamknąłem warg swych,
Jahwe, Ty wiesz o tym (Ps 40, 10).

Wreszcie cały Izrael zachęca obce narody, mieszkańców najodleglejszych krain i cały wszechświat do śpiewania wraz z nim chwały Jahwe (Por. Ps 96; 98; 148). Czy można w tym widzieć przejaw ciasnego nacjonalizmu? Izrael po prostu był zawsze świadomy, że Jahwe różni się od bóstw pogańskich; jest On dla swego narodu Bogiem żywym, podczas gdy

bogowie pogan ze srebra i złota
nic nie są, tylko rąk ludzkich robota (Ps 135, 15).

Zamiast więc sztucznie dopatrywać się u psalmistów nacjonalizmu, chrześcijanie winni naśladować Izraela w uwielbieniu Boga. Naród wybrany nie może milczeć w obliczu tego doświadczenia wiary, które go przerasta. Przecież to nie Izrael wybrał sobie Boga, lecz Jahwe wybrał Izraela na swojego szczególnego świadka! Podobne stanowisko zajmą przed Sanhedrynem apostołowie Jezusa Chrystusa: „nie możemy nie mówić tego, cośmy widzieli i słyszeli” (Dz 4, 20).

Tak przeto chwała Jahwe jest również chlubą Izraela. Ale i odwrotnie: wywyższenie narodu wybranego jest powodem sławienia Jahwe. Gdy wygnańcy z radością wracali z niewoli babilońskiej :

wtedy mówiono pośród pogan:

Jahwe dokonał dla nich wielkich rzeczy! (126, 3).

Podobnie cały świat będzie słał Jahwe, gdy ziemia obietnic „wyda swój plon” (Ps 67, 7). Kiedy natomiast lud Boży słyszy z ust pogan szydercze pytania: „gdzież jest twój Bóg?” (Ps 42, 4; por. 79, 10; 115,2.), wówczas sam czuje się upokorzony.

Oczywiście, historyczny Izrael ma na myśli głównie pomyślność materialną, sukcesy polityczne, niepodległość. Jest jednak zawsze świadom, że jego pozycja wśród narodów jest wyrazem chwały imienia Jahwe. Jest przekonany, że lepiej mieć ambicje ziemskie dla chwały Bożej, niż dla własnej chwały pożądać darów duchowych. I w tym względzie możemy się wiele nauczyć od starszych braci w wierze:

„Niebiosa głoszą chwałę Bożą, dzieła rąk Jego obwieszcza nieboskłon” (Ps 19, 2). Ludzie natomiast opiewają historyczne dzieło Jahwe, dokonane na rzecz Izraela. Owszem, „błogosławią” (barak) Stwórcę świata, podziwiając piękno Jego dzieła (Ps 104,1), ale pieśń uwielbienia (hallel) zachowują dla Jahwe-Budowniczego, który podniesie z ruin świątynię na Syjonie (Ps 147, 1-2).

Dzieło stworzenia było tylko wstępem do dzieła odkupienia. Zbawienie Izraela ma zakończyć akt stwórczy Boga. Ostateczne świadectwo o potędze Boskiego Architekta wydadzą nie gwiazdy niebieskie (Ps 19, 2), lecz członkowie narodu wybranego, który powróci z rozproszenia wspanialszy niż kiedykolwiek za czasów potęgi Izraela. Ps 148 wzywa do wielbienia Jahwe wszystkie dzieła przezeń stworzone: aniołów i gwiazdy z niebios, wszystkie żywioły, zwierzęta i rośliny na ziemi, władców pogańskich, starców i młodzież, by zakończyć

inwokacją do „synów Izraela, ludu, który jest Mu bliski” (w. 14).

Psalmiści podziwiają nie tyle dzieło stworzenia, ile raczej zbawienie Izraela (Zob. np. Ps 96, 11-13; 98, 7-8.). Dzieło odkupienia jest dopełnieniem aktu stwórczego: finis coronat opus. Bez niego cały kosmos byłby ciągle tylko wielkim placem budowy; dzięki zbawieniu stanie się w pełnym znaczeniu świątynią Boga. W tym kontekście trzeba odczytywać słowa św. Pawła o zbawieniu kosmosu: „Stworzenie z utęsknieniem oczekuje objawienia się synów Bożych [...]” (Rz 8, 19).

[Ks. prof. dr hab. Antoni Tronina](#)

ROZWAŻANIE

PSALM 96 [95]

Śpiewajcie Panu pieśń nową

Śpiewajcie Panu pieśń nową, *

śpiewaj Panu, ziemio cała.

Śpiewajcie Panu, sławcie Jego imię, *

każdego dnia głoscie Jego zbawienie.

Głoscie Jego chwałę wśród wszystkich narodów, *

rozgłaszajcie cuda Jego pośród wszystkich ludów.

Wielki jest Pan, godzien wszelkiej chwały, *

budzi trwogę najwyższą, większą niż inni bogowie.

Bo wszyscy bogowie pogan są tylko ułudą, *

Pan zaś stworzył niebiosa.

Przed Nim kroczą majestat i piękno, *

a potęga i blask w Jego przybytku.

Oddajcie Panu, rodziny narodów, *

oddajcie Panu chwałę i uznajcie Jego potęgę.

Oddajcie Panu chwałę należną Jego imieniu, *

przynieście dary i wejdźcie na Jego dziedzińce.

Uwielbiajcie Pana w świętym przybytku; *

zadrżnij, ziemio cała, przed Jego obliczem.

Głoscie wśród ludów, że Pan jest królem, †

On świat tak utwierdził, że się nie zachwieje, *

będzie sprawiedliwie sądził ludy.
Niech się radują niebiosy i ziemia weseli, *
niech szumi morze i wszystko, co je napędza.
Niech się cieszą pola i wszystko, co na nich rośnie. *
niech wszystkie drzewa w lasach wykrzykują z radości
Przed obliczem Pana, który już się zbliża, *
który już się zbliża, by osądzić ziemię.
On będzie świat sądził sprawiedliwie, *
a ludy według swej prawdy.

1. «Głoście wśród ludów, że Pan jest królem». To wezwanie z odczytanego przed chwilą Psalmu 96 [95] nadaje niejako ton całej pieśni. Należy ona bowiem do tak zwanych «Psalmów na cześć Pana-Króla», obejmujących psalmy 96 [95] - 99 [98] oraz 47 [46] i 93 [92].

Mieliśmy już przedtem okazję napotkać i komentować Psalm 93 [92], i wiemy, że główne miejsce w tych hymnach zajmuje majestatyczna postać Boga, który panuje nad całym światem i rządzi ludzkimi dziejami.

Także Psalm 96 wysławia zarówno Stwórcę świata, jak i Zbawiciela narodów: Bóg «tak utwierdził świat, że się nie zachwieje, będzie sprawiedliwie sądził ludy» (w. 10). Co więcej, czasownik przetłumaczony jako «sądzić», w rzeczywistości w oryginale hebrajskim znaczy «rządzić»: mamy zatem pewność, że nie jesteśmy zdani na tajemnicze siły chaosu lub przypadku, lecz od początku, jesteśmy w rękach Władcy sprawiedliwego i miłosiernego.

2. Psalm rozpoczyna radosne wezwanie do chwaleń Boga -wezwanie otwierające natychmiast perspektywę uniwersalną: «śpiewaj Panu, ziemio cała» (w. 1). Wierni mają «głosić chwałę» Boga «wśród wszystkich narodów» oraz zwrócić się do «wszystkich ludów», aby «rozgłaszać Jego cuda» (w. 3). Co więcej, Psalmista zwraca się do «rodzin narodów» (w. 7) i zachęca je, by głosiły chwałę Pana. Na koniec prosi wiernych, by rozpowiadali «wśród ludów, że Pan jest królem» (w. 10), i dodaje, że Pan «sądzi ludy» (w. 10) i «narody» (w. 13). Bardzo wymowne jest to uniwersalne otwarcie się niewielkiego narodu, znajdującego się pod presją wielkich imperiów. Ten naród wie, że Jego Pan jest Bogiem wszechświata i że «wszyscy bogowie pogan są tylko ułudą» (w. 5). Psalm składa się z dwu zasadniczych obrazów. Pierwsza część (por. ww. 1-9) opisuje uroczyste objawienie się Pana «w Jego przybytku» (w. 6), to znaczy w świątyni syjońskiej. Poprzedzają je i towarzyszą mu pieśni i ofiarnicze obrzędy zgromadzenia wiernych. Coraz głośniejsz rozbrzmiewa chwała Boskiego

majestatu: «Śpiewajcie Panu pieśń nową (...). Śpiewajcie (...), sławcie (...), głoscie Jego zbawienie. (...) Głoscie Jego chwałę (...), rozgłaszajcie cuda jego (...), oddajcie Panu chwałę i uznajcie Jego potęgę. Oddajcie Panu chwałę (...), przynieście dary (...). Oddajcie pokłon» (ww. 1-3. 7-9).

W obliczu Pana-Króla, który objawia swą chwałę w dziejach zbawienia, najważniejsza jest zatem pieśń adoracji, chwały i błogosławieństwa. Taka postawa powinna być również widoczna w naszej codziennej liturgii oraz w naszej codziennej modlitwie.

3. W środkowej części tej chóralnej pieśni znajdujemy krytykę bałwochwalstwa. Dzięki temu modlitwa jawi się jako droga do uzyskania nieskazitelnej wiary, zgodnie ze znaną zasadą: *lex orandi, lex credendi* - norma prawdziwej modlitwy jest również normą wiary, jest lekcją o Bożej prawdzie. Ją to właśnie można odkryć dzięki głębokiej komunii z Bogiem, która urzeczywistnia się w modlitwie.

Psalmista głosi: «Wielki jest Pan, godzien wszelkiej chwały, budzi trwogę najwyższą, większą niż inni bogowie. Bo wszyscy bogowie pogan są tylko ułudą, Pan zaś stworzył niebiosa» (ww. 4-5). Dzięki liturgii i modlitwie wiara zostaje oczyszczona z wszelkich wypaczeń, porzucamy bożków, którym w życiu codziennym zbyt łatwo poświęcamy część samych siebie, a lęk przed transcendentną sprawiedliwością Boga ustępuje miejsca żywemu doświadczeniu Jego miłości.

4. Przechodzimy teraz do drugiego obrazu, który rozpoczyna oświadczenie, że Pan jest królem (por. ww. 10-13). Teraz do pieśni włącza się wszechświat, razem ze swymi najbardziej tajemniczymi i mrocznymi elementami, takimi jak morze, zgodnie ze starożytną koncepcją biblijną: «Niech się radują niebiosy i ziemia weseli, niech szumi morze i wszystko, co je napędza. Niech się cieszą pola i wszystko, co na nich rośnie, niech wszystkie drzewa w lasach wykrzykują z radości przed obliczem Pana, który już się zbliża, który już się zbliża, by osądzić ziemię» (ww. 11-13).

Jak stwierdzi św. Paweł, także stworzenie, wraz z człowiekiem, «z upragnieniem oczekuje (...), że również i ono zostanie wyzwolone z niewoli zepsucia, by uczestniczyć w wolności i chwale dzieci Bożych» (Rz 8, 19. 21).

Pragniemy teraz przedstawić chrześcijańską interpretację tego Psalmu, jakiej dokonali Ojcowie Kościoła, którzy widzieli w nim zapowiedź Wcielenia i Ukrzyżowania - znaku paradoksalnej królewskości Chrystusa.

5. I tak św. Grzegorz z Nazjanzu wplata kilka wyrażeń z Psalmu 96 [95] w początek mowy wygłoszonej w Konstantynopolu na Boże Narodzenie 379 lub 380 r.: «Rodzi się Chrystus - oddawajcie Mu chwałę! Chrystus zstępuje z niebios - wyjdźcie Mu naprzeciw! Chrystus jest na ziemi - powstańcie! „Śpiewaj Panu, ziemio cała" (w. 1) i - aby zespolić oba pojęcia -,niech się radują niebios a i ziemia weseli" (w. 11) z powodu Tego, który jest niebieski, ale potem stał się ziemski» (Omellie sulla nativita, Discorso 38,1, Roma 1983, s. 44).

W ten sposób misterium królewskości Boga objawia się we Wcieleniu. Co więcej, Ten, który króluje «stając się ziemskim», króluje właśnie przez upokorzenie na krzyżu. Wymowne jest, że wielu pisarzy starożytnych odczytywało wiersz 10 tego Psalmu z sugestywnym dopełnieniem chrystologicznym: «Pan królował z drzewa».

Dlatego już List Barnaby pouczał, że «królestwo Jezusa jest na krzyżu» (VIII, 5: / Padri Apostolici, Roma 1984, s. 198), a św. Justyn męczennik, przytaczając niemal w całości Psalm w swej Pierwszej Apologii, na zakończenie zachęcał wszystkie narody, by radowały się, bo «Pan królował z drzewa [Krzyża]» (Gliapologetigreci, Roma 1986, s. 121).

Na tym podłożu zrodził się hymn Vexilla regis chrześcijańskiego poety Wenancjusza Fortunato, który sławi Chrystusa królującego z wysokości krzyża, z tronu miłości, a nie władzy: Regnavit a ligno Deus. Jezus bowiem podczas swego ziemskiego życia ostrzegał: «(...) kto by między wami chciał się stać wielkim, niech będzie sługą waszym. A kto by chciał być pierwszym między wami, niech będzie niewolnikiem wszystkich. Bo i Syn Człowieczy nie przyszedł, aby Mu służono, lecz żeby służyć i dać swoje życie jako okup za wielu» (Mk 10, 43-45).

(18.9.2002)

*[Liturgia Godzin z Janem Pawłem II i Benedyktem XVI](#)
[Praca zbiorowa, Wydawnictwo Biblos, Tarnów 2007](#)*

EGZEGEZA

PSALM 96

Hymn na cześć Jahwe-Króla. Psalm zawiera liczne paralele do Ps 98 i dublet w 1 Krn 26,23-33. Niezwykłą cechą psalmu jest charakter "misyjny", nakazujący ludowi Bożemu głoszenie chwały Boga na całym świecie (ww. 2.10). Struktura: ww. 1-6 (wezwanie ludu Jahwe, by rozgłaszał Jego chwałę); ww. 7-9 (wezwanie narodów do oddania czci Jahwe); ww. 10-13 (wezwanie całego stworzenia do uznania władzy Jahwe).

5.. Bo wszyscy bogowie pogan to ułuda:

Choć w tym miejscu nie musimy brać tego dosłownie, niemniej jednak to zdanie wyznacza kolejny krok w stronę całkowitego monoteizmu.

7-9. Tekst zaczerpnięty z Ps 29,1-2. Lecz tutaj "rodziny narodów", a nie bogowie, otrzymują nakaz wielbienia Jahwe w świątyni (por. ww. 6 i 8). Czy jest to kolejny dowód w tym psalmie rodzącego się monoteizmu?

7-8. Przypisanie Bogu "chwały i pokłonu" oznacza uznanie go za najwyższego Boga.

8. Nieście ofiary i wchodźcie do Jego przedsieni:

Poddani królom na starożytnym Bliskim Wschodzie mieli obowiązek regularnego stawiania się przed swoim suzerenem ("wchodźcie do] ego przedsieni").

10. Por. Ps 93,1. Wołanie w psalmach na cześć Króla: „Jahwe króluje!” (por. Ps 93,1; 97,1; 99,1) teraz ogłaszane jest światu.

11-13. Nie tylko narody, lecz także całe stworzenie jest wezwane do przyłączenia się do radosnego przekazywania dobrej nowiny o Jahwe jako Królu wszechświata.

12. Teofania (Ps 50,3) lub ryt kultyczny, kiedy Arka niesiona jest w pochodzie (por. 2 Sm 6,5.9) i "wchodzi" do świątyni (Ps 24,7.9). Takie kultyczne wydarzenie wprowadza większy dramatyzm do starożytnego mitu o boskim

wojownika, który wchodzi do swego pałacu i rozpoczyna sprawowanie władzy nad światem po pokonaniu sił chaosu.

[Katolicki Komentarz Biblijny](#)
[prac. zbiorowa, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa 2001](#)